

'Niet zien en toch vertrouwen'

Ik ben vast niet de enige die hier die nogal bijbelvast is opgevoed. Die Tomas, uit de tekst die zo-even werd gelezen, was dus al vroeg een soort bekende van me. Hij was iemand uit dezelfde categorie als Jona, de profeet die niet naar Nineve durfde te gaan om deze stad de ondergang aan te zeggen. Uiteindelijk kwam Jona mokkend onder een boom te zitten, op zoek naar een beetje schaduw. De zon scheen zo fel dat de boom waar hij onder zat verdorde. De moraal van het verhaal? Wie niet gehoorzaam is aan God, kan zijn schaduw wel vergeten en verschroeit en verpietert in de zon. Tomas lijkt ook wel wat op Koning Saul, de eerste Israelitische koning die al snel werd vervangen door de veel vromere, geloviger Koning David. Net als Saul en en Jona was Tomas in mijn beleving een halve gelovige, op zijn best. Geen ultieme *bad guy*, maar toch een lichtend voorbeeld van hoe het niet moest: geloven. Nee, een echte gelovige was iemand als Abraham, die desgevraagd bereid was zijn eigen zoon Izaak te offeren. Op het laatste moment kwam er overigens een bokje tevoorschijn, waardoor het leven van zijn zoontje gespaard werd. Maar hij had dan toch tenminste de lakmoesproef van het geloof doorstaan. Zo iemand, dat was een echte en geen halve gelovige. De Deense filosoof Kierkegaard analyseert het verhaal van Abraham in zijn boek 'Vrees en beven'. Hij ziet een paradox in het verhaal, waarin een familiemoord ineens een heilige daad wordt. Een paradox is niet voor het denken toegankelijk, stelt hij, en daarom bij uitstek een zaak van het geloof. Geloof begint daar waar het denken ophoudt.

Op mijn reformatorische middelbare school werd door de godsdienstleraar beweerd dat er een Tomas in ons allemaal zat. Wij waren nu eenmaal als mensen gedoemd om te twifelen aan de waarheid. Tot onze schande zijn we geneigd voor alles eerst een bewijs te vragen, in plaats van 'gewoon' te vertrouwen op God. Door veel bidden konden we van ons kleine geloof worden verlost. Als het meezat, tenminste...

In de kringen waarin ik opgroeide had Tomas kortom een beetje een imago probleem.

Maar toch: wordt de soep eigenlijk wel zo heet opgediend? Is een beetje twijfel aan een toch niet al te alledaagse gebeurtenis ('man staat op uit dood') al genoeg reden zou zijn om je uit de gemeenschap te verstoten? Als je goed leest niet. Dan zou Jezus, in het verhaal van vandaag, echt de moeite niet hebben genomen om het gevraagde bewijs te leveren. Zonder mokken komt Hij speciaal langs en levert Hij het bewijs. Tomas word niet berispt, maar aangemoedigd. Maar wat dan te denken van die laatste opmerking van Jezus? 'Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.' Dat klinkt toch als een sneer, aan het adres van die Tomas. Alsof zijn vraag naar bewijzen hem toch tot een tweederangs gelovige maakt. *Hier kom ik later op terug.*

Eerst wil ik vertellen over een tijd waarin ik Tomas in feite mijn grote voorbeeld was. Hij is immers de beschermheilige, zou je kunnen zeggen, van de factcheckers, waar ik mezelf als journalist natuurlijk toe reken. Drie jaar terug ging ik op zoek naar bewijzen voor enkele hedendaagse wonderclaims. De Nederlandse zendingsorganisatie Trin was naar Birma gereisd met een groep gelovigen en ze kwamen terug met de meest wilde beweringen. Een bekende theologieprofessor die mee was op reis plaatste lange lijsten met getuigenissen op zijn weblog. In de categorie 'Ik kwam naar het evenement van Trin met pijn in mijn rug en slechte ogen, en werd compleet genezen.' En warempel, er waren zelfs foto's van zeven blinde jongetjes in een blindeninstituut, die ter plekke door gebed waren genezen. Een meegereisde professor in de kindergeneeskunde had het bevestigd. Ruim 60 lezers brachten geld bij elkaar om deze beweringen uit te zoeken. Met een cameraman reisde ik die kant op. Enfin. Voor geen van de genoemde genezingen vond ik enig bewijs. Integendeel: de jongens van de foto waren nog even blind als daarvoor. De Birmese partnerorganisatie van Trin ontving ons met bedreigingen. Onze eerlijke vragen waren niet gewenst. Het werd een stevig schandaal: een Nederlandse organisatie gebruikte verzonden verhalen, foto's en adressen om tienduizenden euro's in te zamelen. Uiteindelijk verloor de hoogleraar Kindergeneeskunde die mee was zelfs zijn baan op de universiteit. Was ik nu een soort van Tomas, die zijn geloof beperkte tot waar hij bewijzen voor kon zien? Het werd me wel verweten in die tijd door andere christenen. Er werden zelfs diensten belegd om voor mij te bidden. 'Geloof is een kwestie van vertrouwen op een andere realiteit,' zeiden ze dan. Ofwel: als je het maar hard genoeg roept, word het vanzelf wel waar. We maken nog eens een sprong in de tijd. Naar het afgelopen voorjaar, om precies te zijn. Ineens kwam mijn vrouw in het ziekenhuis te liggen. Ze moest daar een maand verblijven. Ik zal nu niet in

details treden, maar misschien volstaat het om te zeggen dat ze minstens een half jaar geheel is uitgeschakeld. Daar stonden we ineens. Als zzp'ers zonder arbeids-ongeschiktheidsverzekering die van twee volle banen naar een halve baan terug moesten. De andere helft van de week zorg ik immers voor ons zootje van 9 maanden. Zoals de wet van Murphy nu eenmaal voorschrijft gingen rond die tijd ook onze oven en onze wasmachine kapot. Doffe ellende, kortom. We konden kortom wel een wonder gebruiken. Want als het zo door zou gaan, zouden we al na een maand al ons spaargeld er door gejaast hebben. En alleen door rust te houden, en dus niet te vroeg weer aan werk te denken, zou het weer goed komen.

Al gauw trokken vrienden ons lot aan. Wat is je rekeningnummer? Vroegen ze. Ook collega's en zelfs de nodige zzp'ers die ik niet eens kende boden aan bij te dragen. Een wonder leek te gaan gebeuren. En toch kostte het me zes volle weken voordat ik het wonder toestond plaats te vinden. Ik verzon van allerlei redenen om mijn rekeningnummer geheim te houden. Mijn hand ophouden, dat was niets voor mij. En trouwens, waren er geen anderen die het geld veel harder konden gebruiken? Ik schrijf dagelijks over bijvoorbeeld uitgeknepen pakketbezorgers, over asielzoekers die in Nederland niet eens mogen werken, of over vluchtelingen aan de buitengrenzen van Europa die al hun geld verliezen in reizen die vaak even risicovol als hopeloos zijn. En dan zou ik, op Facebook nog wel, mijn hand gaan ophouden? Zo ziet heel de wereld dat wij onze eigen broek niet kunnen ophouden. Terwijl wij, als freelance concertmusicus en journalist bij De Correspondent, toch geacht mogen worden tot de groep te behoren die prima de eigen boontjes zou moeten kunnen doppen. Gelukkig had ik een aantal vrienden die eigenwijs genoeg waren om achter onze rug om een actie op te zetten. Via een website, zamelden ze geld voor in. En het wonder geschiedde: in 30 uur was het streefbedrag van 5.000 euro ruimschoots binnen. En dat was niet het enige: we hebben de afgelopen maanden op een golf van betrokkenheid en liefde geleefd. Van onze burens, vrienden en familie. En omdat we weten dat dit lang niet vanzelf spreekt gaat de helft van onze opbrengst naar burens zonder netwerk, die via het Burennetwerk aan 'goede burens' worden geholpen, die hun bijstaan in wat ze nodig hebben. Nu denkt u misschien: rot voor jullie, die hele situatie. En fijn voor jullie, dat jullie er niet alleen voor staan. Maar wat heeft dit verhaal nu met dat van Tomas te maken? Dit: ik ben de les die Jezus hier leert gaan begrijpen. Net als Tomas wilde ik eerst zekerheid hebben voor ik mijn vertrouwen in anderen durfde te stellen. Wilde ik de regie over ons leven in eigen hand houden voordat ik kwetsbaar durfde te zijn en me open te stellen voor het wonder. Misschien kun je dus wel zeggen: in de kleine en grote gebaren van betrokkenheid en liefde die ons ten deel gevallen zijn heb ik Jezus ontmoet. Dezelfde Tomas komt maar in een paar andere verhalen in de bijbel voor. In een van die verhalen probeert Jezus zijn volgelingen uit te leggen dat Hij altijd bij hen zal zijn. Tomas is er als de kippen bij om een sceptische vraag te stellen. 'Maar hoe weten we waar u bent, als we niet eens weten waar u naar toe gaat?' Jezus antwoordt: ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven. Wees niet ongerust, maar vertrouw op God en op mij. 'Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven', zegt Jezus in de tekst van vandaag. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar zulk blind vertrouwen vind ik moeilijk. Zou het kunnen dat Hij bedoeld heeft dat vragen en scepsis er mogen zijn, maar dat ze niet zonder vertrouwen en hoop kunnen? Zonder de irrationele, soms zelfs tegen de intuïtie indruisende verwachting dat je Jezus tegenkomt, op het moment dat je daar op vertrouwt. Jezus in de gezichten van hen die om je heen staan. Jezus in het goede dat je zomaar onverdiend ten deel valt. Het zijn vooral de vluchtelingen die ik door mijn werk in de Vluchtkerk en de journalistiek heb ontmoet die dit vertrouwen aan mij voorleevwn. Zelfs temidden van de grootste zorgen zeggen ze: we blijven hopen, we blijven vertrouwen. We blijven geloven. En met deze geleende hoop wil ik vandaag dan ook afsluiten. Dat als je vertrouwen stelt – in anderen, in elkaar, in dat wat je niet ziet maar er wel is - dat dit vertrouwen dan niet beschaamd zal worden. Maar dat het waar gemaakt zal worden. Door de grote en kleine wonderen om je heen. En dat we ons als rationele, hoogopgeleide, kritische west-Europeanen als we zijn blijven mogen open stellen voor het onverwachte. Het wonder mogewen toelaten als het aan de deur klopt. Vertrouwen. Op dat wat we niet in eigen hand hebben, maar zomaar op ons afkomt. Dat alles wens ik u vandaag toe.

Karel Smouter

Gelezen Johannes 20, 24-29

Reacties? e-mail naar karel@decorrespondent.nl